

Bijlage VWO
2009

tijdvak 1

Grieks

Tekstboekje

Aphrodite probeert op het slagveld Aeneas in veiligheid te brengen.

311 Καί νύ κεν ἔνθ' ἀπόλοιτο ἄναξ ἀνδρῶν Αἰνείας,
312 εἰ μὴ ἄρ' ὄξυ νόησε Διὸς θυγάτηρ Ἀφροδίτη,
313 μήτηρ, ἣ μιν ὑπ' Ἀγκίσση τέκε βουκολέοντι·
314 ἀμφὶ δ' ἔδον φίλον υἷον ἐχεύατο πήχρε λευκῶ,
315 πρόσθε δέ οἱ πέπλοιο φαεινοῦ πτύγμ' ἐκάλυπεν,
316 ἔρκος ἔμεν βελέων, μή τις Δαναῶν ταχυπῶλων
317 χαλκὸν ἐνὶ στήθεσσι βαλὼν ἐκ θυμὸν ἔλοιτο.
318 Ἥ μὲν ἔδον φίλον υἷον ὑπεξέφερον πολέμοιο·
319 οὐδ' υἷος Καπανῆος ἐλήθετο συνθεσιῶν
320 τᾶων ἃς ἐπέτελλε βοῆν ἀγαθὸς Διομήδης,
321 ἀλλ' ὅ γε τοὺς μὲν ἑοὺς ἠρύκακε μώνυχας ἵππους
322 νόσφιν ἀπὸ φλοίσβου, ἐξ ἄντυγος ἠνία τείνας,
323 Αἰνείαιο δ' ἐπαΐξας καλλίτριχας ἵππους
324 ἐξέλασε Τρώων μετ' εὐκνήμιδας Ἀχαιοὺς.
325 Δῶκε δὲ Δηϊπύλῳ ἐτάρῳ φίλῳ, δὴν περὶ πάσης
326 τῆν ὀμηλικίης, ὅτι οἱ φρεσὶν ἄρτια ἤδη,
327 νηυσὶν ἔπι γλαφυρῆσιν ἐλαυνέμεν· αὐτὰρ ὅ γ' ἦρωσ
328 ὦν ἵππων ἐπιβὰς ἔλαβ' ἠνία σιγαλόεντα,
329 αἶψα δὲ Τυδεΐδην μέθεπε κρατερώνυχας ἵππους
330 ἐμμεμαῶς· ὁ δὲ Κύπριν ἐπώχετο νηλεῖ χαλκῶ,
331 γινώσκων ὅ τ' ἀναλκις ἔην θεός, οὐδὲ θεάων
332 τᾶων αἶ τ' ἀνδρῶν πόλεμον κάτα κοιρανέουσιν,
333 οὔτ' ἄρ' Ἀθηναίη οὔτε πτολίπορθος Ἐνω.
334 Ἄλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἐκίχανε πολλὴν καθ' ὄμιλον ὀπάζων,
335 ἔνθ' ἐπορεξάμενος μεγαθύμου Τυδέος υἷος
336 ἄκρην οὔτασε χεῖρα μετάλμενος ὄξεϊ δουρὶ
337 ἀβληχρῆν· εἶθαρ δὲ δόρυ χροὸς ἀντετόρησεν
338 ἀμβροσίου διὰ πέπλου, ὃν οἱ Χάριτες κάμον αὐταί,
339 πρυμνὸν ὑπερθέναρος· ῥέε δ' ἄμβροτον αἶμα θεοῖο,
340 ἰχώρ, οἷός περ τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν·
341 οὐ γὰρ σῖτον ἔδουσ', οὐ πίνουσ' αἶθοπα οἶνον·

342 τοῦνεκ' ἀναίμονές εἰσι καὶ ἀθάνατοι καλέονται.
 343 Ἴδ' ἡ δὲ μέγα ἰάχουσα ἀπὸ ἔο κάββαλεν υἷόν·
 344 καὶ τὸν μὲν μετὰ χερσὶν ἐρύσατο Φοῖβος Ἄπόλλων
 345 κυανέη νεφέλῃ, μὴ τις Δαναῶν ταχυπόλων
 346 χαλκὸν ἐνὶ στήθεσσι βαλὼν ἐκ θυμὸν ἔλοιτο·
 347 τῇ δ' ἐπὶ μακρὸν ἄυσε βοῆν ἀγαθὸς Διομήδης·
 348 “Εἶκε, Διὸς θύγατερ, πολέμου καὶ δηϊοτήτος·
 349 ἦ οὐχ ἄλλῃς ὅττι γυναικῆς ἀνάγκιδας ἠπεροπεύεις;
 350 Εἰ δὲ σύ γ' ἐς πόλεμον πωλήσῃαι, ἦ τέ σ' οἴω
 351 ῥιγῆσιν πόλεμόν γε καὶ εἴ γ' ἐτέρωθι πύθῃαι.”
 352 Ὅς ἔφαθ', ἠ δ' ἀλύουσ' ἀπεβήσετο, τεύρετο δ' αἰνῶς·
 353 τὴν μὲν ἄρ' Ἴρις ἐλοῦσα ποδὴνεμος ἔξαγ' ὀμίλου
 354 ἀχθομένην ὀδύνησι, μελαίνετο δὲ χροῖα καλόν.
 355 Εὗρεν ἔπειτα μάχης ἐπ' ἀριστερὰ θοῦρον Ἄρηα
 356 ἦμενον· ἠέρι δ' ἔγχος ἐκέκλιτο καὶ ταχέ' ἵπῳ·
 357 ἠ δὲ γνῦξ ἐριποῦσα κασιγνήτιο φίλοιο
 358 πολλὰ λισσομένη χρυσάμπυκας ἤτεεν ἵππους·
 359 “Φίλε κασίγνητε, κόμισαί τέ με δὸς δέ μοι ἵππους,
 360 ὄφρ' ἐς Ὀλυμπον ἵκωμαι, ἴν' ἀθανάτων ἔδος ἐστί.
 361 Λίην ἀχθομαι ἔλκος, ὃ με βροτὸς οὔτασεν ἀνὴρ,
 362 Τυδεΐδης, ὃς νῦν γε καὶ ἂν Διὶ πατρὶ μάχοιτο.”
 363 Ὅς φάτο, τῇ δ' ἄρ' Ἄρης δῶκε χρυσάμπυκας ἵππους·
 364 ἠ δ' ἐς δίφρον ἔβαινε ἀκηχεμένη φίλον ἦτορ,
 365 πὰρ δέ οἱ Ἴρις ἔβαινε καὶ ἠνία λάζετο χερσί,
 366 μᾶστιξεν δ' ἐλάαν, τὼ δ' οὐκ ἀέκοντε πετέσθην.
 367 Αἶψα δ' ἔπειθ' ἵκοντο θεῶν ἔδος, αἰπὺν Ὀλυμπον.

Homerus, Ilias 5, 311-367

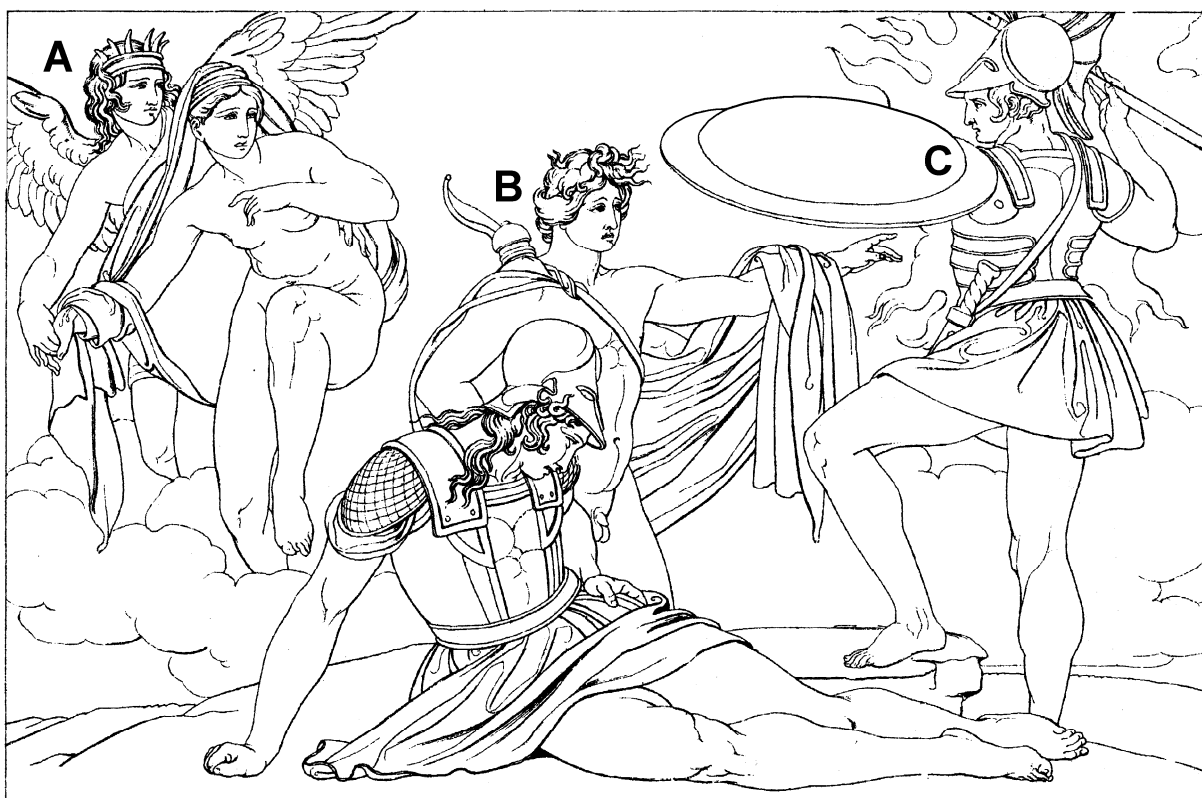
Aantekeningen

<i>regel 313</i> βουκολέω runderen hoeden	<i>regel 335</i> ἐπορέγομαι zijn hand uitstrekken
<i>regel 315</i> τὸ πτύγμα plooi	<i>regel 336</i> μεθάλλομαι er op los springen
<i>regel 318</i> ὑπεκφέρω weghalen uit	<i>regel 337</i> ἀβληχρός teer
<i>regel 319</i> ἡ συνθεσίη opdracht	εἶθαρ terstond
<i>regel 322</i> ὁ φλοῖσβος lawaai	ἀντιτορέω + gen.
<i>regel 325</i> περί + gen. meer dan	dringen in
<i>regel 329</i> κρατερῶνυξ met sterke hoeven	<i>regel 339</i> τὸ θέναρ handpalm

regel 340 ὁ ἰχώρ godenbloed
regel 342 ἀναίμων zonder bloed
regel 349 ἠπεροπέω bedriegen
regel 351 ἔτέρωθι elders
regel 352 ἄλώω buiten zichzelf zijn
van pijn

regel 354 μελαίνομαι donker
worden
regel 357 γνύξ met gebogen knie
regel 358 χρυσάμπυξ met gouden
en 363 hoofdband
regel 364 ἀκηχεμένη = ἀκαχημένη

Illustratie

Tekst 2

Briseïs spreekt:

287 “Arme Patroklos, op wie mijn rampzalige hart zo gesteld was!
288 Levend liet ik je achter, toen ik de kamphut verliet, en
289 nu ik terugkom, Patroklos, jij hoofd van het volk der Achaeërs,
290 vind ik je dood. Zo treft mij het ene verdriet na het ander.
291 Hem wie mijn vader en edele moeder me hadden geschonken
292 vond ik verscheurd door het vlijmscherpe brons voor de stadsburcht.
293 Drie van mijn broers, uit een en dezelfde moeder geboren,
294 broers die mij dierbaar waren, beleefden allen hun doodsdag.
295 Maar toen de snelle Achilles mijn man om het leven gebracht had
296 en hij de stad van de godlijke Mynes verwoest had, liet jij me
297 niet met mijn tranen alleen en heb je beloofd mij tot vrouw van
298 de edele Achilles te maken en mij op de schepen naar Fthia

299 over te brengen en bij zijn volk onze bruiloft te vieren.
300 Bitter beweent ik je dood, jij die altijd de minzaamheid zelf was.”
301 Zo sprak ze wenend en klagend en met haar klaagden de vrouwen,
302 eerst om de dood van Patroklos, dan elk om haar eigen ellende.

303 Ἀὐτὸν δ' ἄμφι γέροντες Ἀχαιῶν ἠγερέθοντο
304 λισσόμενοι δειπνήσαι· ὁ δ' ἠρνεῖτο στεναχίζων·
305 “Λίσσομαι, εἴ τις ἔμοιγε φίλων ἐπιπέιθεθ' ἑταίρων,
306 μή με πρὶν σίτοιο κελεύετε μηδὲ ποτήτος
307 ἄσασθαι φίλον ἦτορ, ἐπεὶ μ' ἄχος αἰνὸν ἰκάνει·
308 δύντα δ' ἐς ἠέλιον μενέω καὶ τλήσομαι ἔμπης.”
309 Ὧς εἰπὼν ἄλλους μὲν ἀπεσκέδασεν βασιλῆας,
310 δοιῶ δ' Ἀτρεΐδα μενέτην καὶ δῖος Ὀδυσσεύς,
311 Νέστωρ Ἴδομενεύς τε γέρων θ' ἰππηλάτα Φοῖνιξ,
312 τέρποντες πυκινῶς ἀκαχήμενον· οὐδέ τι θυμῷ
313 τέρπετο, πρὶν πολέμου στόμα δύμεναι αἱματόεντος.
314 Μνησάμενος δ' ἀδινῶς ἀνενείκατο φώνησέν τε·
315 “ Ἥ ῥά νύ μοί ποτε καὶ σύ, δυσάμμορε, φίλταθ' ἑταίρων,
316 αὐτὸς ἐνὶ κλισίῃ λαρὸν παρὰ δεῖπνον ἔθηκας
317 αἶψα καὶ ὀτραλέως, ὅποτε σπερχοῖατ' Ἀχαιοὶ
318 Τρωσὶν ἐφ' ἵπποδάμοισι φέρειν πολύδακρυον Ἔρηα.
319 Νῦν δὲ σὺ μὲν κεῖσαι δεδαῖγμένος, αὐτὰρ ἐμὸν κῆρ
320 ἄκμηνον πόσιος καὶ ἐδητύος, ἔνδον ἐόντων,
321 σῆ ποθῆ· οὐ μὲν γάρ τι κακώτερον ἄλλο πάθοιμι,
322 οὐδ' εἴ κεν τοῦ πατρὸς ἀποφθιμένοιο πυθοίμην,
323 ὅς που νῦν Φθίῃφι τέρεν κατὰ δάκρυον εἴβει
324 χήτει τοιοῦδ' υἱός· ὁ δ' ἀλλοδαπῷ ἐνὶ δήμῳ
325 εἶνεκα ῥιγεδανῆς Ἑλένης Τρωσὶν πολεμίζω·
326 ἦε τὸν δὲ Σκύρω μοι ἔνι τρέφεται φίλος υἱός,
327 εἴ που ἔτι ζῶει γε Νεοπτόλεμος θεοειδής.
328 Πρὶν μὲν γάρ μοι θυμὸς ἐνὶ στήθεσσι ἐώλπει
329 οἶον ἐμὲ φθίσεσθαι ἀπ' Ἄργεος ἵπποβότοιο
330 αὐτοῦ ἐνὶ Τροίῃ, σὲ δέ τε Φθίῃνδε νέεσθαι,
331 ὥς ἄν μοι τὸν παῖδα θοῆ ἐνὶ νηὶ μελαίνῃ
332 Σκυρόθεν ἐξαγάγοις καὶ οἱ δείξιαις ἕκαστα,
333 κτήσιν ἐμὴν δμῶάς τε καὶ ὑπερεφές μέγα δῶμα.

- 334 Ἦδη γὰρ Πηληϊά γ' οἴομαι ἢ κατὰ πάμπαν
 335 τεθνάμεν, ἢ που τυτθὸν ἔτι ζῶντ' ἀκάχησθαι
 336 γήραϊ τε στυγερῶ καὶ ἐμὴν ποτιδέγμενον αἰεὶ
 337 λυγρὴν ἀγγελίην, ὅτ' ἀποφθιμένοιο πύθεται.”
 338 Ἔως ἔφατο κλαίων, ἐπὶ δὲ στενάχοντο γέροντες,
 339 μνησάμενοι τὰ ἕκαστος ἐνὶ μεγάροισιν ἔλειπον.

Homerus, Ilias 19, 287-339

Aantekeningen

- regel 303 ἀγερέθομαι zich verzamelen
 regel 309 ἀποσκεδάωνμι laten weggaan
 regel 315 δυσάμορος zeer ongelukkig
 regel 316 λαρός smakelijk
 regel 317 ὀτραλέως snel
 regel 320 ἄκμηνος + gen. zonder gebruik te maken van
 regel 324 τὸ χῆτος gemis
 regel 325 ῥιγεδανός verschrikkelijk

Tekst 3

Hector komt aan bij het huis van Paris en Helena. Hij verwijt Paris dat hij rustig thuis zit, terwijl de anderen buiten de stad strijden. Helena probeert Hector daarop gunstig te stemmen en zegt:

- 354 “Maar kom binnen en ga op deze stoel zitten,
 355 zwager. Want jij hebt het meest zorgen in je hart
 356 vanwege mij, onbeschaamde, en vanwege de verblinding van Alexander,
 357 aan wie Zeus een slecht lot gaf, opdat we ook later
 358 voor de mensen in de toekomst stof voor een lied zullen leveren.”
 359 Τὴν δ' ἡμείβετ' ἔπειτα μέγας κορυθαίολος Ἴκτωρ·
 360 “Μή με κάθιζ', Ἑλένη, φιλέουσα περ' οὐδέ με πείσεις·
 361 ἦδη γάρ μοι θυμὸς ἐπέσσυται ὄφρ' ἐπαμύνω
 362 Τρώεσσι, οἳ μέγ' ἐμεῖο ποθὴν ἀπεόντος ἔχουσιν.
 363 Ἄλλα σύ γ' ὄρνυθι τοῦτον, ἐπειγέσθω δὲ καὶ αὐτός,
 364 ὥς κεν ἔμ' ἔντοσθεν πόλιος καταμάρψῃ ἐόντα.
 365 Καὶ γὰρ ἐγὼν οἰκόνδε ἐλεύσομαι, ὄφρα ἴδωμαι
 366 οἰκῆας ἄλοχόν τε φίλην καὶ νήπιον υἱόν.
 367 Οὐ γὰρ οἶδ' εἰ ἔτι σφιν ὑπότροπος ἴξομαι αὐτίς,
 368 ἢ ἦδη μ' ὑπὸ χερσὶ θεοὶ δαμόωσιν Ἀχαιῶν.”

- 369 Ὡς ἄρα φωνήσας ἀπέβη κορυθαίολος Ἔκτωρ·
 370 αἶψα δ' ἔπειθ' ἵκανε δόμους εὖ ναιετάοντας,
 371 οὐδ' εὖρ' Ἀνδρομάχην λευκώλενον ἐν μεγάροισιν,
 372 ἀλλ' ἦ γε ξὺν παιδὶ καὶ ἀμφιπόλῳ εὐπέπλῳ
 373 πύργῳ ἐφεστήκει γοόωσά τε μυρομένη τε.
 374 Ἔκτωρ δ' ὡς οὐκ ἔνδον ἀμύμονα τέτμεν ἄκοιτιν,
 375 ἔστη ἐπ' οὐδὸν ἰών, μετὰ δὲ δμῳῆσιν ἔειπεν·
 376 “Kom, slavinnen vertel me de waarheid.
 377 Waarheen is Andromache met de blanke armen gegaan vanuit het
 paleis?”

Homerus, Ilias 6, 354–377

Aantekeningen

- regel 360* **περ** = **καίπερ**
regel 361 **ἐπέσσυται** (hij) spoort aan
regel 362 **ἐμεῖο** = **ἐμοῦ**
ἀπεόντος = **ἀπόντος**
regel 363 **ἔρνηθι** *gebiedende wijs enkelvoud van ἔρνημι*
τοῦτον *bedoeld wordt Paris*
ἐπειγέσθω (hij) moet zich haasten
regel 364 **ὥς κεν** opdat
πόλιος *gen. van πόλις*
καταμάρπτω inhalen
regel 366 **ὁ οἰκεύς, οἰκῆος** dienaar
regel 367-368 **εἰ ... ἦ** of ... of dat
regel 367 **ὑπότροπος** terug(kerend)
regel 368 **δαμόωσιν** *3e pers. mv. fut. van δάμνημι*
regel 372 **εὐπέπλος** met een mooi gewaad
regel 373 **γοόωσα** = **γοάουσα**
regel 374 **τέτμεν** (hij) trof aan
regel 375 **ἔειπεν** = **εἶπεν**